

**1ο ΘΕΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ**

Γ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

Κείμενο: **Τα δύο βασικά βάρη της δημοκρατίας**

Βασικός όρος της δημοκρατίας, ως πολιτεύματος με βάση το διάλογο, υπήρξε αρχήθεν η ισηγορία, δηλαδή το δικαίωμα όλων εξίσου των πολιτών, παιδευμένων ή απαιδευτων, πλούσιων ή φτωχών, να λάβουν το λόγο στην εκκλησία του δήμου και να μετάσχουν ενεργά στη λήψη των αποφάσεων, των καθοριστικών της νομοθεσίας και της κυβερνητικής πολιτικής. Συμπλήρωμα της ισηγορίας ως όρου βασικού της δημοκρατίας υπήρξε και είναι η καθόλου ισοπολιτεία, δηλαδή το δικαίωμα όλων κατ' αρχήν των πολιτών να τιμηθούν με την ανάθεση καθηκόντων κυβερνητικών, διοικητικών, δικαστικών, αλλά και αντίστοιχα η υποχρέωσή τους να υπέχουν επίσης κατά ισότητα κάπως τα δημόσια βάρη, όπως φόρους, στράτευση και τα όμοια. Όποια εξέλιξη και αν είχε το πολίτευμα της δημοκρατίας, προπάντων με την ανάπτυξη της αντιπροσωπευτικής μορφής του, επιβεβλημένης από το εδαφικό ή και πληθυσμιακό μέγεθος των μετακλασικών πολιτικών κοινωνιών, η αρχή της ισηγορίας και ισοπολιτείας παραμένει πάντοτε λειτουργικό βάρη του ελληνογέννητου αυτού πολιτεύματος, αλλά και ονομασμένου οικουμενικά με την ελληνική λέξη δημοκρατία.

Ο άλλος σπουδαίος επίσης όρος του δημοκρατικού πολιτεύματος, προβλημένος πιο έντονα στους Νεότερους Χρόνους, είναι οι διάφορες ελευθερίες των πολιτών, εκτός δηλαδή από την “πολιτική ελευθερία” συνώνυμο της ισηγορίας και ισοπολιτείας. Οι ελευθερίες αυτές είναι όχι απλώς η “προσωπική ελευθερία” η κοινωνικά δηλαδή κατοχυρωμένη ευχέρεια των ενήλικων ανθρώπων προς αυτοκαθορισμό της ατομικής ζωής τους, κάτι ευρύτερα ή στενότερα υπαρκτό με οιοδήποτε πολίτευμα και σε οιοδήποτε καθεστώς, αλλά επίσης και προπάντων οι λεγόμενες “ατομικές ελευθερίες” και οι λεκτέες “κοινωνικές ελευθερίες”.

Με την έκφραση “ατομικές ελευθερίες” εννοούμε κάτι με αρνητική μορφή, δηλαδή τις μη παραβιαστέες, από ετεροκαθορισμό οιοδήποτε, περιοχές του πεδίου της “προσωπικής ελευθερίας”, όπως και η κατοικία, η αλληλογραφία, οι τηλεφωνικές συνδιαλέξεις, ο στοχασμός και οι απότοκες του πεποιθήσεις, οι μετακινήσεις από τόπο σε τόπο και όμοια. “Ατομικές ελευθερίες” άρα, θεωρούμε το απαραβίαστο, κατ' αρχήν της κατοικίας, το απόρρητο επίσης της αλληλογραφίας και των τηλεφωνικών συνδιαλέξεων, τη μη αναγκαστική επιβολή θρησκευτικών είτε φιλοσοφικών πεποιθήσεων, το ανεπίτρεπτο αυθαίρετων συλλήψεων είτε κρατήσεων, τη μη απαγόρευση ταξιδιών και τα όμοια.

Με την έκφραση “κοινωνικές ελευθερίες”, εννοώ κάτι με θετική μορφή, το δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι, το δικαίωμα για δημόσια προβολή γνώμης είτε καλλιτεχνική έκφραση, με λόγο προφορικό ή γραπτό, χειρόγραφο ή έντυπο, από το ραδιόφωνο ή την τηλεόραση,

είτε με όποιο άλλο τρόπο. Οι ελευθερίες αυτές είναι κάπως εκδηλώσεις της “προσωπικής ελευθερίας” και αυτές, αλλά επίσης είναι κοινωνικές, άρα και υπερβαίνουν τα όριά της, καθώς προπάντων έχουν συχνά επενέργειες σε άλλους ανθρώπους, βλαπτικές τους, ενδεχόμενα εύλογο είναι λοιπόν να μην ενέχουν τον απόλυτο σχεδόν χαρακτήρα των “ατομικών ελευθεριών”, αλλά να υπέχουν και δραστικούς περιορισμούς, όσοι τυχόν είναι απαραίτητοι για την προστασία της ίδιας της ζωής των άλλων ανθρώπων ή ευπρόσβλητων πολύτιμων αγαθών τους, καθώς π.χ. η ηθική υπόληψη των ενηλίκων ανθρώπων είτε η ευαισθησία και η ηθική διάπλαση των εφήβων και των παιδιών.

Από τον έμπρακτο σεβασμό της πλειάδας αυτής ελευθεριών προσδιορίζεται ο βαθμός γνησιότητας και η αληθινή αξία της δημοκρατίας. Δίχως εξασφάλιση της “πολιτικής ελευθερίας” δεν υπάρχει η κλασικού τύπου δημοκρατία. Χωρίς αυστηρή τήρηση των “ατομικών ελευθεριών” δηλαδή αν, και όσο αυτές περιορίζονται αδικαιολόγητα, δεν υπάρχει ακέραια η δημοκρατία.

Για να πραγματώνεται όμως ακέραια η δημοκρατία, και άλλωστε για να επιτελείται η συμβολή της πολιτικής κοινωνίας στο “ζην” και στο “ευ ζην” των ανθρώπων της, η και υπαγορευμένη από την ηθικά θεμελιωτική της αποστολή, όρος εδραίος είναι η μη συρρίκνωση του περιεχομένου της “προσωπικής ελευθερίας”, είτε από επεμβάσεις υπέρμετρες των διοικητικών οργάνων στην ιδιωτική ζωή, έστω σύννομες, είτε από οικονομική δυσπραγία, δηλαδή από στέρηση αναγκαίων αγαθών και υπηρεσιών ή και από μη εύρεση εργασίας. Η οικονομική δυσπραγία συνεπάγεται κοινωνική εξαθλίωση. Και η κοινωνική εξαθλίωση, έστω μέρους του πληθυσμού, σημαίνει μη ορθή αντιμετώπιση του κοινωνικού προβλήματος. Χωρίς όμως ορθή λύση του κοινωνικού προβλήματος η δημοκρατία παραμένει ανάπηρη. Για την αρτίωση της δημοκρατίας δεν επαρκεί ποτέ η ορθή λύση του πολιτικού μόνο προβλήματος, δηλαδή ο σεβασμός τυχόν της “πολιτικής ελευθερίας” και των “ατομικών ελευθεριών” ή ακόμη κάπως και των “κοινωνικών ελευθεριών”. Εξ άλλου, στην κοινωνική πραγματικότητα είναι τόσο αλληλένδετες οι διάφορες ελευθερίες, ώστε ο έμπρακτος σεβασμός τους δεν συντρέχει μάλλον με την κοινωνική εξαθλίωση –εκτός σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης, άρα και περιορισμένης διάρκειας.

Στην εποχή μας έχει προκύψει πρωτόφαντη δυσχέρεια για την πραγμάτωση της δημοκρατίας, από κάτι ανύπαρκτο άλλοτε. Ραδιοφωνία και τηλεόραση ενέχουν από τη φύση τους κίνδυνο τορπιλισμού της πολιτικής ελευθερίας, ως ισηγορίας βασικά των πολιτών. Ενώ στην Αγορά των αρχαίων ελληνικών πόλεων ο κάθε πολίτης είχε την ίδια εμβέλεια φωνής με κάθε άλλον, στη σύγχρονη μας πολιτική Αγορά, τη συγκροτημένη από μυριάδες τηλεακροατές και τηλεθεατές, όποιος εκφράζεται με ραδιοφωνική ή τηλεοπτική εκπομπή, διαθέτει εμβέλεια φωνής, διαψευδικά δραματική της ισηγορίας, του αρχαίου αυτού βήθρου της δημοκρατίας. Γέννημα του υπεραναπτυγμένου πολιτισμού, η τηλεόραση και η ραδιοφωνία, καθώς έχουν τεράστιες δυνατότητες, δυναστικά επηρεαστικές της κοινής γνώμης αποτελούν όργανο μάλλον τυραννίδας, όσο και αν συγκαλυμμένης, και άρα συνιστούν ναρκοθεσία της δημοκρατίας –εκτός αν τιθασευθούν με τρόπο δραστικό από το πνεύμα της δημοκρατίας, εγχείρημα δυσχερέστατο, αλλά ίσως εφικτό κατά λειτουργική συνάρτηση προς την αντιπροσωπευτική μορφή της.

Θέματα

A. Να γράψετε την περίληψη του δοκιμίου σε ένα κείμενο 100 – 120 λέξεων.

(μονάδες 25)

B1. α) Να εξηγήσετε συνοπτικά **ποια είναι**, κατά το συγγραφέα, **τα δύο βάθρα της δημοκρατίας.**

β) Να αναφέρετε με τη μορφή θεματικών προτάσεων **ποιοι είναι** σύμφωνα με το κείμενο **οι όροι πραγμάτωσης της δημοκρατίας σήμερα.**

(μονάδες 12)

B2. α) Σε ποιο είδος δοκιμίου ανήκει το εξεταζόμενο κείμενο;

β) Ποια είναι **τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του συγκεκριμένου είδους;**

(μονάδες 8)

B3. α) Να γράψετε **δύο συνώνυμα** της λέξης: *ενέχουν*.

β) Να γράψετε **πέντε σύνθετες λέξεις με δεύτερο συνθετικό το ρήμα “έχω”** και να τις χρησιμοποιήσετε σε προτάσεις, ώστε να φαίνεται η σημασία τους.

(μονάδες 5)

Γ. Να αναπτύξετε με παραγωγική μέθοδο, σ' ένα δοκίμιο 600 λέξεων, τους κινδύνους που απειλούν τη δημοκρατία σήμερα και τους τρόπους αποφυγής αυτών των κινδύνων.

(μονάδες 50)

Επιμέλεια: Αθηνά Ζύρμπα
Φιλολόγος
ΟΡΟΣΗΜΟ ΧΑΛΑΝΔΡΙΟΥ